

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
TARAFINDAN YILDA BİR ÇIKARILIR

Cilt : XXII

Yayın Komisyonu:

Prof. Dr. Necati ÖNER (*Dekan*)
Prof. Dr. Hüseyin YURDAYDIN
Prof. Dr. İbrahim A. ÇUBUKÇU
Prof. Dr. Talat KOÇYİĞİT
Doç. Dr. Gültekin ORANSAY
Doç. Dr. Esat COŞAN

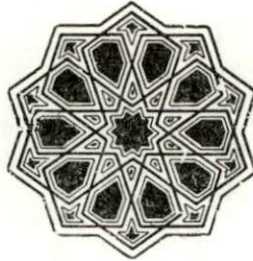
Makalelerin bilim ve dil bakımından sorumluluğu yazarlarına aittir.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
TARAFINDAN YILDA BİR ÇIKARILIR

Cilt : XXII

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ

DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
YARATIMDA YILDA BİR ÇIKARILIR

ÇİFT / XVII

ANKARA ÜNİVERSİTESİ BASIMEVİ-ANKARA.1978

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
Prof. Dr. Şakir BERKİ, <i>İslâm Hukuku Miras Sistemi ile Medeni Kanunun Miras Sistemi Arasındaki Farklar</i>	1
Prof. Dr. İsmail CERRAHOĞLU, <i>Tefsir'de Atâ b. Ebî Rabâh ve İbn Abbâs'dan rivayet ettiği Garibü'l-Kur'anı</i>	17
Prof. Dr. Neşet ÇAĞATAY, <i>Eski Çağlardan bu yana zaman ölçümü ve takvim</i>	105
Prof. Dr. İbrahim Agâh ÇUBUKÇU, <i>Zamanımızda Ege Alevileri</i>	139
Prof. Dr. İbrahim Agâh ÇUBUKÇU, <i>İslâm'da Terbiyenin Önemi</i> ..	151
Prof. Dr. Cavit SUNAR, <i>Beynimizin Ruhsal Mu'cizeleri</i>	157
J. Heywood THOMAS, <i>Paul Tillich</i> , Çeviren : Doç. Dr. Mehmet DAĞ	201
Doç. Dr. Ethem Ruhi FIĞLALI, <i>Hariciliğin Doğuşu ve Fırkalara Ayrılışı</i>	245
Doç. Dr. Gültekin ORANSAY, <i>Türkiye'de Defter ve Dergi Biçiminde Fasl Yayınları</i>	277
Edward D. VOGT, <i>Din Sosyolojisi Araştırmalarında Objektiflik</i> , Çeviren: Dr. M. Rami AYAS	297
Dr. Mehmet AYDIN, <i>Gazâlî'nin "Kubb" Nazariyesinde "Allahın Sıfatlarının" Anlam ve Önemi</i>	307
Antoine VERGOTE, <i>Çocukta Din</i> , Çeviren : Erdoğan FIRAT .	315
Dr. Abdülkadir ŞENER, <i>İslâm Hukukunda Hac</i>	331
İhsan TURGUT, <i>Platon'da Bilgi Türleri</i>	349
Dr. Günay TÜMER, <i>Bîrânî'nin Türkoloji ile İlgili Olarak Verdiği Bilgiler</i>	361
Dr. Ahmet UĞUR, <i>Selim - Nâmeler</i>	367

KİTAP TANITMA VE TENKİTLER

Doç. Dr. Gültekin ORANSAY, <i>Mevlevî Ayinleri</i>	381
Dr. Mustafa FAYDA, <i>Kitabu'l - Marife ve 't-Tarih</i>	383
Dr. Mustafa FAYDA, <i>el-Ahbaru'l - Muvaffakiyyat</i>	385
Dr. Mustafa FAYDA, <i>Fıkhü'l - Mulûk ve Miftahu'r - Ritâc el - Mur - sad alâ - Hızaneti Kitâbi'l - Harac</i>	389
Dr. İsmet KAYAOĞLU, <i>Kur'anda Tababet</i>	393
Dr. Günay TÜMER, <i>Bir Türkçe Kasas-ı Enbiyâ</i>	397

ZAMANIMIZDA EGE ALEVÎLERİ

Prof. Dr. İbrahim Ağâh ÇUBUKÇU

Bölüm: I

Alevilik yurdumuzda sık sık adı duyulan bir mezheptir. Bu mezhebin gerçek durumu iyi bilinmemektedir. Hatta alevî yurttaşlarımız hakkında mum söndürme gibi bazı yakışıksız iddialarda bulunanlara da rastlanmaktadır. Yurdumuzda dinî durumu yerinden saptamak ve mezhep mensuplarının çağımızda hangi anlayış içinde olduklarını anlamak önemli bir iştir. Ötedenberi dinî durumu halkla konuşarak tartışmak ve saptamak merakım vardı. Ayrıca bu işin sosyal yapımızı ve mezheplerin hangi aşamaya geldiğini öğrenmek bakımından da yararı vardı. Yüce Allah'a çok şükür ki bu konuda ilk adımı bu yıl atmak nasip oldu. Egemizin bir yöresinde Tahtacılar topluluğunu incelemek üzere Yüksek Mühendis Sayın Metin Cingöz'le yola çıktık. Bergama'nın Soğanlı Köyü'nü geçtikten sonra Yenice'ye vardık. Yenice, Dikili'nin 24 köyünden birisidir. Yolu bozuktur. Çevre zenginliğine göre de geri kalmıştır. Daha sonra Samanlık Köyü'nden geçtik. Nihayet Dikili'nin Çağlan Köyü'ne vardık. Bu köy 60-70 hane dolaylarındadır. Dağlık bölgede kurulmuştur. Zeytincilik, hayvancılık ve ormancılık köyün gelir kaynaklarıdır. Köylü ile sohbet çok tatlı geçti. Sohbet köyün muhtarı İsa Efendi ve köye yeni atanmış olan İmam-Hatip Okulu mezunu Sıddık Bey de katıldı. Sıddık Bey genç ve efendi bir insandır. Tek şikâyeti camide cemaatin 5-10 kişiyi geçmemesi idi. Kendisine dinimizi sevdirecek görevini yapmasını ve hatta Atatürk gibi millî kahramanlarımızın yaptıklarını halka anlatmasını rica ettim. Temiz bir görünüşü olan bu imam, önerimi olumlu karşıladı. 60-70 hanelik bu köyde şimdiye kadar ancak bir kişi ortaokul'u bitirmiş. Daha fazla tahsil yapan yokmuş. Kendilerine dinimizin okumağa ve bilime verdiği değeri uzun uzun anlattım. Çok memnun kaldılar. Daha sonra Çağlan'dan hareketle Kartal Yaylası'na vardık. Kartal Yaylası dağın tepesin-

dedir. Burada geçici olarak yerleşmiş olan Tahtacılar oturmaktadır. Yayılda kızılçam ormanları yaygındır. Su boldur. Ceviz, armut ve ahlat gibi meyve ağaçları da sık sık görülmektedir.

Tahtacılar konuksever insanlardır. Hemen arabamızın etrafını çevirdiler. Metin bey ve Mustafa beyle birlikte beni davet ettiler. Bir çardak üzerinde sohbet başladı. Kendilerinden Alevilik Mezhebinin ilkelerini doğrudan doğruya sormak güç olacaktı. Söz arasında siz Cuma namazına gider misiniz diye sordum? Oradan İbrahim efendi biz ancak bayram namazı kılarız dedi. Böylece de sohbet derinleşmeye başladı. Kendilerine niçin Tahtacı dendiğini sorunca, biz ağaç işleriyle meşgulüz, bu nedenle bize Tahtacı derler karşılığını verdiler. Bu arada Ali efendi, bize Sünniler Kızılbaş da diyorlar diyerek yakındı. Kendilerine bu lâkaptan alınmamalarını, Abbasî Halifelerin zamanında bazı Türk kumandanlarının askerlerine kızıl renkli serpuş giydirdiklerini, Kızılbaş sözünün de buradan geldiğini anlattım. Bu yurttaşlar lâkap olarak Türkmenliği (kendi deyimleriyle Türkbenliği) veya Bektaşiliği benimseyorlardı. Bu iki lâkap hakaret anlamı taşımadığı için onlara daha hoş görünüyordu.

Dinî bilgileri çocuklara kimin öğrettiğini, din adamlarının olup olmadığını sordum. Biz kendimiz öğretiyoruz dediler. “Sizin şeyh sayılan Dedeleriniz yok mu?” deyince “Dedelerin çoğu bozuldu bey” dediler. Bu arada saat 13 dolaylarına gelmişti. Sofra kuruldu. Sofra yere serildi. Üzerine büyük bir sini kondu. Takımlar oldukça temizdi. Dağın başında, bu yoksul insanların değişik yemekler ve tertemiz takımlar çıkarışı dikkatimi çekti. Yemek konduktan sonra delikanlılardan birisi gelip hatırı sayılan kişilerden biri olduğu anlaşılan İsmail efendinin kulağına birşeyler söyledi. İsmail efendi Hocam dedi madem bizi anlamak istiyorsun olmuş iken oğlan olsun rakı da getireceğiz dedi. Ben midemin rahatsız olduğunu beyan ederek bu işi önlemek istedim. İsrar karşısında bizim arkadaşlardan Mustafa bey onlara uydu. Rakıyı bir bardaktan hepsi birer yudum içtiler. Sonra herkesin bardağı ayrıldı. Siz nefes ve bağlama da sever misiniz diye sordum? Tabii severiz dediler. Teyp geldi. Alevî saz şairlerinin doldurduğu bantlar dinlenmeye başlandı. Kafaları bulunca daha da açıldılar. Biz Hz. Ali neslindeniz dediler. Ömer’i, Osman’ı, Muaviye’yi, Yezid’i sevmeyiz dediler. Peygamberimiz vefat edince Hz. Ali hilâfet derdine düşmedi. Halbuki Ömer, Osman hilâfet derdine düştü dediler. Biz bu isimleri çocuklarımıza bile vermeyiz diye

övündüler. İbrahim efendi tutucu bir sünninin kendisine ettiğinden şikâyet etti: Kendisine niçin namaz kılmıyorsun diye hücum edilmiş ve İslâm'ın şartı kaç diye sorulmuş. O da İslâm'ın şartı altıdır demiş. Altıncısı neymiş diye sorulunca "Haddini bilmektir. Sen bize kızmıyorsun ve de haddini de bilmiyorsun" karşılığını vermiş.

Aralarından bir başkası, kendilerinin gerçekten Hz. Muhammed'in yolunda olduklarını, onun torunu Hz. Hüseyin'i öldürenin nasıl haklı olabileceğini söyledi. Bu sözleriyle bugünkü Sünnilerin tarihî cinayeti işleyenlerin torunları gibi olduğunu ifade etmek istiyordu. Oysaki İslâm'da herkes yaptığından sorumludur.

Peki mezhebimizi bana özetleyin diye sordum? Biz dediler, çalışmayı, aileye sadakati, iyiliği, doğruluğu, temizliği ve güzel ahlâkı dinimizin temeli biliriz. Bayram namazı kılarız. Cuma namazı kılmayız. Beş vakit namazı kılmayız. Muharrem'de on gün oruç tutarız. Ramazan'da tutmayız. Zaman zaman sohbetler yaparız. Onsekiz yaşından küçükleri sohbe almazız. Sohbeti içki içeriz. Nefes söyleriz. Saz çalarız. İyilikten, doğruluktan vefadan söz açarız. Oniki İmamı saygı ile anarız.

Peki Oniki İmam'ın adlarını biliyor musunuz diyerek onları tahrik ettim ve devamla haydi Ali efendi sen say bakalım dedim. Ali efendi, İmam Ali, İmam Hasan, İmam Hüseyin, İmam Ali Zeynel Abidin, İmam Muhammed Bakır, İmam Cafer Sadık, İmam Musa Kâzım, İmam Ali Rıza, İmam Muhammed Cevad, İmam Ali Hadi, İmam Hasan Askerî ve İmam Mehdi-i Muntazar isimlerini birer birer saydı. Sohbet daha da derinleşti. Sosyal güvenliklerinin olmadığından ve göçebelikten yakındılar. Artık uyandıklarını, dinî liderleri olan Dedelerin bazılarının din istismarı yaptıklarını söylediler. Ama dediler: "Doğu Anadolu'da Alevileri hâlâ Dedeler sömürüyor. Dinimizi kitaptan öğrenmek istiyoruz. Kitapların herbiri de Aleviliği başka türlü anlatıyor. Biz de şaşırдық. Allah sonumuzu hayır etsin. Orman işçiliği yapıyoruz. Bizi düşünen yok. Bir kaza geçirse yahut hastalansak çocuklarımız perişan olur. Ne Bağ-Kur'a üyeyiz, ne de Sigortalıyız. Sesimizi duyuramıyoruz."

Bu türlü haklı yakınmaları sürüp giderken kendilerine, gitme saatimizin yaklaştığını, dinde rehberin Kur'an, Sünnet, İcma ve Kıyas gibi delillerin olduğunu anlattım. Mü'minlerin kardeş olduğunu belirttim. Birlikten güç doğacağını, izah ettim. Memnun kaldılar. Nihayet Kartal

Yaylasından ayrıldık. Metin bey yoldaki ormanlar hakkında açıklamalarda bulundu. Yanan bölgeleri gösterdi. Yanan kızılçamlar yerine yenisinin dikildiğini, yeni kızılçam fidanlarının 80 yıl sonra kesime hazır olacağını anlattı. Kayın ağacının 140 yılda, meşe ağacının 240 yılda kesime hazır hale gelebildiğini ilâve etti. Bergama'nın Kozak bucağına geldik. O civarda da Alevî köyü varmış, fakat vakit geç olmuştu. Yolumuza devam ettik. Ayvatlar ve Aşağbeyi geçtikten sonra Kozak'ın Kaplan köyünde durakladık. Buranın halkı Sünnî imiş. Halkla yarım saat tatlı bir sohbet yaptık. 600-700 nüfuslu olan bu köy halkından ancak 5-10 kişi namaz kılmak üzere camie geliyormuş. Geçtiğimiz yerlerde şahıslara ait geniş çam fıstığı ormanları vardı. Çam fıstığı köylülere çok kazanç sağlıyormuş. Daha sonra Ayvalık tarafına geçtik. O civarda da bazı Alevî köyleri gösterdiler. Vakit geç olduğu için gide-medik. Gelecek defa Dikili'nin bir Alevî köyü olan Deliktaş'a gitmek üzere Metin beyle helâllaştık.

Bölüm II

Yüksek Mühendis Metin Cingöz Bey'le Dikili'nin Deliktaş Köyü'ne gitmek üzere yola çıktık. Biraz ormanlık bölge içinde yol alırken Çiftlik denen toplantı yerinde durduk. Köy kahvesini andıran lokale girdik. Çeşitli köylerden insanlar bir arada sohbet ediyorlardı. Kendilerine şiir okudum. Dinî soruları yanıtladım. Ancak Merdivenli Köyü'nden İbrahim Ağa 60 hanelik köyde üç kişinin camie devam ettiğinden yakınıyordu. Bu iş ne zamandır böyledir deyince:

— Altı yedi yıldır dedi.

Ben sormağa devam ettim.

— Başka köylerde de durum böyle mi?

— Evet böyle. Meselâ bu bölgedeki Demirtaş ve Katıralan köylerinde de camie uğrayanlar çok azaldı.

— Pekiyi bunun sebebi nedir acaba?

Başka bir köylü yurttas:

— Bey sebebi dinin çıkar için kullanılışdır. Halk dindar geçinip çıkar peşinde koşanları göre göre camiden soğuyor. Din siyasete âlet

edilmemelidir. Yüce dinimize hürmet edilmelidir. Bak gör o zaman herkes nasıl camie koşar.

Bu sözlerden İbrahim Ağanın pek memnun kalmadığını müşahede ettim. Fazla zamanımız olmadığından vedalaşarak Deliktaşın yolunu tuttuk. Yaklaşık olarak 200 hanelik Deliktaş'ın köyevine indik. Deliktaşlıların hepsi Alevî imiş. Bu civarda onlara "Çetmi" diyorlar. Muhtar Sabri Ağa bizi köylülerle tanıştırdı. Deliktaşlılar çok konuksever insanlardır. İlkel biçimde de olsa ikramı seviyorlar. Burada dikkatimi Abdullah Ağa ve Ahmet Ali Efendi çekti. Bunlar Alevîliği hem yaşayan, hem de bilen insanlardır. Hemen Ahmet Ali Efendiye sordum:

— Alevîlik bir mezhep midir?

— Mezhep değildir. Çünkü Hz. Muhammed zamanında mezhep yoktu. Hanefiler mezhep güder. Biz gütmeyiz. Ancak onlar mezhepçi diye bize iftira ediyorlar.

— Peki ki kitabınız var mı?

— Ne demek Bey? Hem Kur'an bizde sizden daha muhafazalı olarak saklanır.

Bunun üzerine ben şöyle yanıt verdim:

— Ahmet Ali Efendi burada biz-siz yok. Hepimiz müslümanız, kardeşiz ve Türküz. Ben hem Hacı Bektaş Velî'yi, hem de Ebu Hanife'yi çok severim.

— Hacı Bektaş Velî'yi tabii seversiniz. Çünkü o sizlerin de piridir.

— Siz Türkmen misiniz?

— Evet Türkmeniz, Şit Aleyhisselâm'ın neslindeniz. Ona inananlar da Türktü. Hem hepimiz Hz. Adem'den geliriz.

— Anadolu'ya nereden geldiniz?

— İran'dan geldik, Yavuz Sultan Selim'in kılıcından artakalanlar Batı Anadolu'ya kaçmışlar. Biz onlarıdır.

— Siz Bektaşî misiniz?

— Bize Bektaşî, alevî ve kızılbaş isimlerini verirler. Hz. Ali evlâdını çok sevdiğimiz ve Hz. Muhammed'le Hz. Ali'yi beraber zikrettiğimiz için bize Alevî derler. Bizim Bektaşîler Osmanlı ordusunda çok hizmet gördüler.

— Sizin inancınızın ve ibadetinizin temeli nedir?

— Biz birbirimize bağlıyız. Muharrem'de 12 gün oruç tutarız. Yas tutarız. Kerbelâ'da Ali evlâdına yapılan işkenceleri anarız. Ramazan orucu tutmayız. Bayram namazı dışında namaz kılmayız. Bize göre su dökmek abdesti bozamaz.

— Bu bilgileri çocuklarınıza kim öğretir?

— Biz öğretiriz. Yılda bir kez de Dede köye gelir. Va'zeder. Yılda bir kez genel sohbet günümüz vardır. Büluğ yaşını aşan delikanlı herkesi sohbe alırız. Toplantıda saz çalınır. İçki içilir. Din anlatılır. Ahlâk anlatılır. Doğruluk anlatılır.

— Size bazan mum söndürme isnadında bulunulur. Bunun asılsız olduğunu ben saptadım. Yani sohbet toplantınızda herkes birbirine kardeş gözüyle bakar. Bunu ben biliyorum. Ancak aksini söyleyenler de var. Ne dersiniz?

— Bey köpekler bile dişisini birbirinden kıskanır. Biz köpekten de mi aşağıyız? Bizi üzen hep bu iftiralar değil mi? İftira kin doğurmaktan başka neye yarar? Bizde namus çok önemlidir. Namussuzluk edeni yaşatmayız.

— Hz. Ebu Bekr, Hz. Ömer, Hz. Osman'ı niçin sevmiyorsunuz? Bunlar İslâm'ın ulularıdır.

— Sevmeyiz. Çünkü Peygamber'in ölüsünü bırakıp hitâfet derdine düştüler.

— Sünnilerden kız alır mısınız?

— Asla. Ne veririz, ne alırız. Ancak okumuşlar arasında bu töre, az da olsa değişmeye başladı.

— Tavşan etini niçin yemezsiniz?

— Bu hayvanın dişisi erkeği belli değil. Kulakları eşek kulağına, ağzı kedi ağzına benzer. Pis ve yenmesi haram bir hayvandır.

— Köyünüzde cami var mıdır?

— Yoktur.

— Niçin?

Abdullah Ağa söze karıştı:

— Cami insanın gönlünde olmalı.

— Bu ne demek?

— Bey insan dua ede ede nefsinı öldürmeli. Nefsinı bilen Allah'ın bilir. Dinde önemli husus dürüst bir insan olmak ve Allah'a yaklaşmaktır.

— Nefsi öldürmek için, kardeş gözüyle bakmak üzere, dedenin karısıyla mürid, müridin karısıyla dede yatar, deniliyor. Bu husus doğru mu?

Ahmet Ali Efendi:

— Öyle şey yok.

Abdullah Ağa:

— Önemli olan nefsi öldürmek, herkese kardeş gözüyle bakmak ve manen yücelmektir. Namus bizde her şeyden üstündür.

— Nefsin ölümünü biraz açıklar mısınız?

Ahmet Ali Efendi:

— Sizinle özel görüşürüz.

— Vicdan özgürlüğüne taraftar mısınız?

— Elbette. Biz İstiklâl Savaşı'nda orduya yardım ettik. Buna rağmen bize iftira ettiler. Yaramaz inançları var, telef edilmeli dediler. Sonra köyün büyüğünü Balıkesir'e yolladık. Neticede Ordunun ve Atatürk'ün yanında olduğumuz anlaşılmış. İftiracıları Kumandan azarlamış.

— Hac, dedeyi ziyaret, oruç sır saklamak, zekât dinî önderlere yardım etmek diye tevillerden söz edilir. Ne dersiniz?

Ahmet Ali Efendi:

— Bizde yok öyle şey. Dedeye yardım ederiz.

Muhtar Sabri Ağa:

— Hoca neler neler biliyor.

Ahmet Ali Efendi:

— Sizi sevdiğim bey. Ziyaretinize gelmek isteriz.

— Memnun olurum. Biz kardeşçe geçinmeliyiz. Ayırıcı değil, birleştirici olmalıyız.

— Elbette. Biz de böyle isteriz.

Vakit akşama yaklaşmıştı. Hepsine ayrı ayrı Allahaismarladık deyip köyden ayrıldık. Dönerken Merdivenli ve Katıralan köylerine uğradık. Hanefi mezhebinden olan bu köylülerin dinî bilgilerinin yetersiz olduğunu saptadım. Bu konuksever ve cana yakın insanlarla sıcak biçimde sohbetler yaptık. Özellikle Katıralan halkı başta Muhtar Mehmet Kızıl olmak üzere birikmiş yağmur suyu içmekten hoşnut değildi. Su sorunları vardı. Bununla beraber ben dinden söz ettikçe ilgi duyuyorlardı. Bu sohbetten sonra Dikili'ye döndük.

Bölüm III

Mutlu bir rastlantı olarak Soma'nın Kozluören Köyü'nden Mustafa Ali ve Mehmet Efendilerle tanıştık. Tanışma için ilk girişim benden geldi. Onları bıyıklarını kesiş biçiminden tanımıştım. Alevîlik kapalı bir mezhep olduğu için kendilerine doğrudan doğruya dinle ilgili soru soramadım. Köyleri 60-70 hane dolaylarındaymış. Köylünün geliri tarım ürünleridir. Özellikle tütüncülük ileriymiş. Arazileri çokmuş. Ancak pek verimli değilmiş. Bana Atatürk'ü sevdiklerini ve vicdan özgürlüğünden yana olduklarını söylediler. Yardım görmediklerinden yollarını ve köprülerini kendi olanakları ile yaptırıyorlarmış. Devlet'in yaptırdığı okula çok katkıları olmuş. Köylerinde cami olup olmadığını sordum. Mustafa Ali Efendi hemen cevap verdi:

- Hayır yoktur.
- Siz namaz kılmaz mısınız?
- Vakit namazlarını kılmayız.
- Niçin?
- Biz Türkmeniz. Yani Aleviyiz.
- Ya Cuma namazı?
- Onu kılarız. Meselâ ben kıyıyorum. Mehmet Ağa da kılar. Ben Cuma'yı Soma'da kıyıyorum.
- Ramazan orucunu tutar mısınız?
- Tutmayız. Belki tutan da olur. Alevîlik değişti.
- Dedeler mi değiştirdi?

— Dedelerin önemli bir kısmı dinî duyguları sömürüyorlar. Bu nedenle eski önemlerini yitirdiler.

— Sünnîleri sever misiniz?

— Severiz. Amma bize göre onlar Yezit kavmidirler.

— Peki siz Hz. Ali neslinden misiniz? Kaplan Yaylası'nda bu iddiada olan tahtacılarla rastladım.

— Hayır biz Türkmeniz.

— Yezid'e lânet eder misiniz?

— Tabii ederiz. Ebu Bekr'i, Ömer'i, Osman'ı ve Muaviye'yi de hiç sevmeyiz. Hz. Muhammed'i Peygamber tanırız. Hz. Ali'yi de ondan ayırmayız.

— 12 İmam'dan Mehdi-i Muntazar'ın hâlâ yaşadığına inanır mısınız?

— Elbette inanırız. Bu İmam bir gün yer yüzünde adaleti yerine getirecektir. Şimdi gizlendiği yerde durmaktadır.

— Sizce, dinde önemli günler hangi aydadır?

— Biz sizden farklı olarak Muharrem ayında 10 gün hem oruç, hem yas tutarız.

— Ne biçim yasmış bu?

— Hz. Muhammed'in torunlarına yapılan zulmün yası.

— Tuttuğunuz bu yas nasıl olur?

— Et ve yumurta yemeyiz. Karılarımızla 10 gün sürece cinsî ilişki de bulunmayız. Su içmeyiz.

— Niçin su içmezsiniz?

— Canım Hz. Hüseyin Kerbelâ'da susuz bırakılmadı mı? İşte bu zulmü hatırlamak üzere yas tutarız. Yas süresince su da içmeyiz.

— Normal zamanlarda tavşan eti yer misiniz?

— Yemeyiz. Ancak bunun sebebini pek bilmiyorum. Bazı dedeler tavşanın Hz. Ali'nin kedisine benzediğini söylüyorlar.

— Mi'raç hakkında düşünceniz nedir?

— Mi'raç olayında Hz. Muhammed, bir Aslan şeklinde Hz. Ali ve kırk evliya ile görüştü diyorlar. Ancak bu işin iç yüzünü bilemeyeceğim.

— Sohbeta gençleri ne zaman alırsınız?

— Evlendikten sonra alırız. Sohbetta saz dinler, nefes okuruz. İyilik, doğruluk ve dostluk duygularını güçlendirmeye çalışırız. Aileye ve namusa bağlılığın önemini belirtiriz. Komşuların karıları bizim bacımızdır. Bize bazı kendini bilmez kişiler, iftira ediyorlar. Mum söndürme diye bir şey yoktur. Alevî kavmi namusuna ve ırzına sahiptir.

— Alevilerin namuslu insanlar olduğunu biliyorum. Bunu ben 1966 yılında Milliyet gazetesinde yazdım.

— İçki içer misiniz?

— Ben içmem. Ancak içenlerimiz var.

— Sünnilere kız verir misiniz?

— Ne kız veririz, ne kız alırız.

— Okumuşlar da böyle mi düşünüyorlar?

— Onlar değişiyor. Alevilerden iki öğretmen kız Sünnî gençlerle evlendi.

— Karılarınızı döver misiniz?

— Amma da yaptın. Kadın durup dururken döğülür mü? Bir namussuzluğu, kötü bir işi olursa elbette döğülür. Bu iş, sünnilerde nasılsa, bizde de öyledir. Biz tek hanımla evleniriz.

— Âhiret'e inanır mısınız?

— Siz tuhaf sorular sormağa başladınız. Tabii inanırız. Bu vatana bizim çok hizmetimiz oldu. Osmanlılar devrinde Bektaşiler ülkeleri fethetmedi mi? Biz Hacı Bektaş Velî'nin izindeyiz. İran'da şii'lik daha değişikmiş. Ancak biz Şah İsmail'i ve nefeslerini çok severiz.

— Niçin seversiniz?

— O Türk değil mi?

— Evet.

— Türkçe şiirler söylemedi mi?

— Evet.

— 12 İmam'ın faziletlerini anlatmadı mı? İşte bunlardan dolayı severiz.

— Mustafa Ali Efendi, Ege'de Alevî çok mu?

— Çok ama dağınık köylerde yaşarlar. Denizli tarafında daha çok.

— Çocuklarınıza mezhebinizi kim öğretir?

— Canım sen de çok deşiyorsun. Her şey söylenir mi? Biz vatana, millete, kanunlara bağılı insanlarız.

— Doğru. Siz de Allah'ı, Peygamber'i, Âhîret'i ve öteki iman esaslarını kabul ediyorsunuz. Biz de bunlara inanırız. Siz Hz. Ali'yi çok seviyorsunuz. 4 ncü Halife olarak onu biz sünniler de severiz. Hem mü'minler kardeş sayılır. Değil mi Mustafa Ali Efendi?

— Evet Bey.

Aramızdaki bu konuşmalar tatlı bir sohbet şeklinde geçti. Ancak zaman zaman benim sorularımdan kuşku duymağa başladılar. Gerçekte cana yakın insanlardı. İyi niyetli idiler. Eğitim yetersizliği nedeni ile kültürleri azdı. Kendilerini daha fazla yormadım. Adresimi istediler verdim. Ellerini sıktım ve dostça ayrıldım.